

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Афонін Олександр Миколайович

УДК 338:621.311:620.9(477)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ТЕМУ
**«Напрями підвищення ефективності використання
оборотного капіталу ТОВ «КЛІАР ЕНЕРДЖІ»**

Спеціальність 051 «Економіка»

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавра

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О. М. Афонін

Керівник роботи:
Кільницька Олена Сергіївна
к.е.н., доцент

Афонін Олександр Миколайович

Житомир 2024

Висновок кафедри економіки, підприємництва та туризму
за результатами попереднього захисту: кваліфікаційної роботи

допущений до захисту

Протокол засідання кафедри економіки, підприємництва та туризму
№ 20 від 17.06.2024 р.

Завідувач кафедри економіки, підприємництва та туризму

д. е. н., професор _____ Наталія ВАЛІНКЕВИЧ
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (власне ім'я та прізвище)

« _____ » червня 2024 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Афонін Олександр Миколайович
(прізвище, ім'я, по батькові)

захистив (ла) кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК _____ Тетяна ДАВИДОВИЧ
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (власне ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Афонін О.М. Напрями підвищення ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир». Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 051 спеціальність «Економіка». Поліський національний університет, Житомир, 2024.

У випускній роботі висвітлено теоретико-методичні основи використання оборотного капіталу підприємства, уточнено сутність, складові елементи, їх призначення та характеристику. Узагальнено методичні підходи щодо оцінки економічної ефективності їх використання на мікрорівні підприємства. Проаналізована динаміка та основні тенденції змін складу, стану та структури оборотного капіталу, а також економічну ефективність використання оборотних активів ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» за 2021-2023 рр. Розкрито специфіку та основні проблеми забезпечення оборотним капіталом теплоенергетичного підприємства в умовах воєнного стану та ринкових відносин. Побудовано модель квадрату потенціалу підприємства. Розраховано резерви використання вільних оборотних коштів підприємства як ключовий фактор збільшення виручки від реалізації та економічної ефективності використання оборотного капіталу. Обґрунтовано впровадження енергоменеджменту в умовах ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» на перспективу.

Ключові слова: *оборотний капітал, оборотні фонди, фонди обігу, енергетичний менеджмент, ефективність використання фондів*

SUMMARY

Afonin Oleksandr. Directions for increasing the efficiency of working capital use of Clear Energy-Zhytomyr LLC. Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for a master's degree in specialty 051 specialty «Economics». Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

In the final work, the theoretical and methodological foundations of the use of the working capital of the enterprise were highlighted, the essence, constituent elements, their purpose and characteristics were clarified. Methodological approaches to assessing the economic efficiency of their use at the micro-level of the enterprise are summarized. Analyzed the dynamics and main trends of changes in the composition, state and structure of working capital, as well as the economic efficiency of the use of working assets of Clear Energy-Zhytomyr LLC for 2021-2023. The specifics and main problems of providing working capital of a thermal power enterprise in the conditions of martial law and market relations are disclosed. A model of the square of the enterprise's potential was built. Reserves for the use of free working capital of the enterprise are calculated as a key factor in increasing sales revenue and the economic efficiency of working capital use. The introduction of energy management in the conditions of "Clear Energy-Zhytomyr" LLC for the future is substantiated.

Key words: *working capital, circulating funds, circulating funds, energy management, efficiency of use of funds*

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність та значення оборотного капіталу підприємства	8
1.2. Складові елементи оборотного капіталу підприємства	10
1.3. Методичні підходи щодо оцінки ефективності використання оборотного капіталу підприємства	12
РОЗДІЛ ОЦІНКА УМОВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА СУЧАСНИЙ 2. СТАН ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «КЛІАР ЕНЕРДЖІ-ЖИТОМИР»	14
2.1. Організаційно - економічна характеристика підприємства	14
2.2. Аналіз забезпеченості та сучасного стану оборотного капіталу підприємства	19
2.3. Оцінка економічної ефективності використання оборотного капіталу	22
РОЗДІЛ НАПРЯМИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ 3. ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «КЛІАР ЕНЕРДЖІ-ЖИТОМИР»	24
3.1. Стратегія подальшого розвитку підприємства	24
3.2. Енергоменеджмент як напрям оптимізації оборотного капіталу підприємства	25
3.3. Резерви зростання ефективності використання оборотного капіталу підприємства	30
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36
ДОДАТКИ	39

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Проблема забезпечення ефективності є вічною, завжди актуальною та практичною, в усіх її напрямках економічному, як прибуткова циклічна безперервна безперебійна діяльність, за що якраз відповідає оборотний капітал підприємства, а також соціальному, технологічному й екологічному. Проблеми відтворення, забезпечення й використання оборотних активів передбачають вирішення ряду проблем в силу їх різноманітних форм, складових елементів, розвитку системи і форм постачання сировини і нанотехнологій, сучасних процесів діджиталізації, цифрової економіки та логістики.

Аналіз останніх досліджень. Теоретико-методичні основи використання виробничих ресурсів підприємств і зокрема його нині найбільшої вартісної складової розглянуто у роботах класиків економістів Андрійчука В.Г., Беляєва С.С., Грещак М.Г., Ільєнко А.А. Колот В.М., Покропивного С.Ф. Руснака П.П. Чепурди Л.М., Плахотнікова М.В., Наливайко А.П., Швиданенко Г.О., Шегди А.В. та інших. Проблемам забезпечення та економічної ефективності використання оборотних фондів і оборотного капіталу у їх взаємообумовленості, взаємозв'язку як окремого елемента виробничого потенціалу підприємства розкрили у результатах свої досліджень сучасні вчені економісти Акулов М., Борзенко В.І., Драбаніч А., Козубов М., Кочетова Т.І., Кошельок А., Євась Т., Жукова О., Помірча О. Пятак Т.В., Троян А.В. та інші.

Мета та завдання дослідження. Мета кваліфікаційної випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр полягає у пошуках та обґрунтуванні напрямів підвищення ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир». Відповідно до сформованої мети вирішувалися такі завдання:

- вивчити та розкрити категоріально-понятійний апарат щодо ефективності використання оборотного капіталу, його значення, суть, складові елементи;
- узагальнити етапи та схеми забезпечення, безперервності, руху, використання, відтворення оборотного капіталу, тобто постійного кругообороту оборотних активів на рівні підприємства;
- розкрити методи аналізу господарської діяльності і зокрема оцінки забезпеченості та ефективності використання оборотного капіталу підприємства;
- описати та проаналізувати виробниче середовище та результати господарської діяльності досліджуваного теплоенергетичного підприємства;
- оцінити складові елементи, структуру та ефективність використання оборотних активів підприємства;
- розрахувати резерви щодо підвищення економічної ефективності використання оборотних активів досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження бакалаврської випускної роботи є процес формування та використання оборотного капіталу ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир». *Предметом* дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів підвищення економічної ефективності використання оборотного капіталу теплоенергетичного підприємства.

Методи дослідження. Для розкриття теми та поставлених у випускній кваліфікаційній роботі завдань було застосовано наступні методи дослідження: узагальнення, аналізу та синтезу, абстрактно-логічний, економіко-статистичні методи та прийоми, зокрема табличний, порівняння, індексний, елімінування, середніх величин, балансовий, монографічний, розрахунково-конструктивний та інші.

Інформаційною базою були опубліковані праці навчально-методичної та наукової літератури економістів науковців і практиків щодо проблем забезпеченості та ефективності використання оборотних активів насамперед

мікрорівня підприємств, а також правові норми чинного законодавства України щодо ведення господарської діяльності, та первинна звітність бази дослідження ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» за 2021-2023 рр.

Публікації. Основні результати випускної кваліфікаційної роботи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти викладено у 2 статях у співавторстві 1) тези Міжнародної науково-практичної конференції загальним обсягом 0,12 ум. друк. арк.; 2) стаття, що входить у перелік наукових фахових статей України, затверджених МОН, категорія «Б»:

1. Кільницька О.С., Старунська А.В., **Афонін О.М.** Цінова політика на ринку пального в Україні. *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів (м. Житомир, 05 грудня 2023 року). Житомир: Вид-во «Поліський національний університет», 2023. С. 69-72.

2. Кільницька О.С., Яремова М.І, **Афонін О.М.** Енергоменеджмент як напрям соціально-економічної та енергетичної безпеки України. *Інфраструктура ринку*. 2024. № 78. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/78-202>

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків і рекомендацій, списку використаних джерел (24 найменування), додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та значення оборотного капіталу підприємства

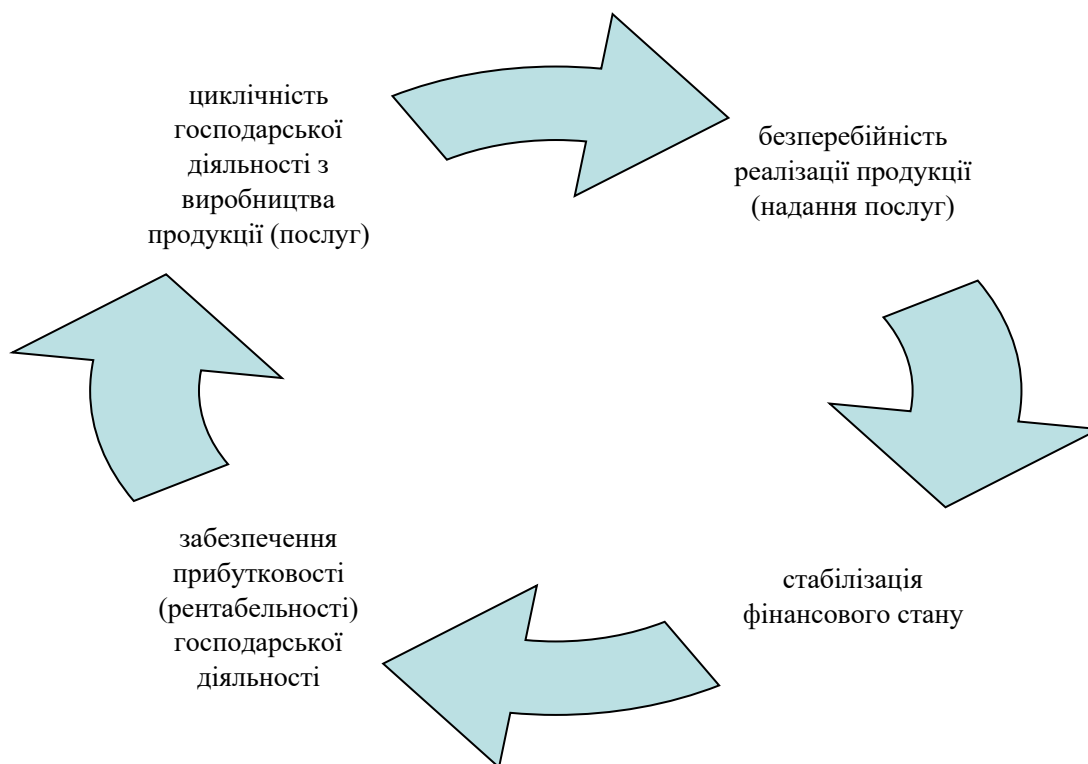
Мабуть одним з найбільш динамічних, змінних та необхідних виробничих матеріальних ресурсів підприємства є оборотний капітал. Досліджуючи категоріально-понятійний апарат теми випускної роботи, встановлено, що оборотний капітал пов'язаний з різноманітними складовими елементами виробничої діяльності, що характеризуються оборотністю і циклічністю діяльності. До них належать оборотні активи, оборотні засоби, оборотні фонди, фонди обігу.

Простим та лаконічним є визначення «оборотного капіталу» у підручнику фахівців науково-педагогічних працівників факультету економіки та менеджменту НТУУ «Київська політехніка» за редакцією Герасимчук В.Г., Розенплетер А.Е. Кривди В.І. та інших, де зазначено, що це «частина постійного капіталу, що формується з грошових коштів та їх еквівалентів (короткострокові, високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у грошові кошти і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості), дебіторської заборгованості (заборгованість юридичних та фізичних осіб підприємству), а також інших матеріальних ресурсів, що призначені для споживання під час виробництва чи призначені для реалізації» [12, с. 80].

Досліджуючи проблеми оптимізації оборотного капіталу, вітчизняні вчені економісти Борзенко В.І., Кочетова Т.І., Пятак Т.В., Троян А.В. визначають їх як «власні і позикові кошти підприємства, що вкладені у оборотні активи (сума розділу 2 активів балансу, які систематично проходять певний виробничий

цикл, забезпечуючи безперервність виробничих циклів та реалізації суб'єкта господарювання» [1]. Наголошуючи на важливості оптимізації оборотного капіталу, а також його раціональному формуванні, ощадному використанні, вищезазначені вчені виокремлюють такі його основні характеристики (рис.1.1):

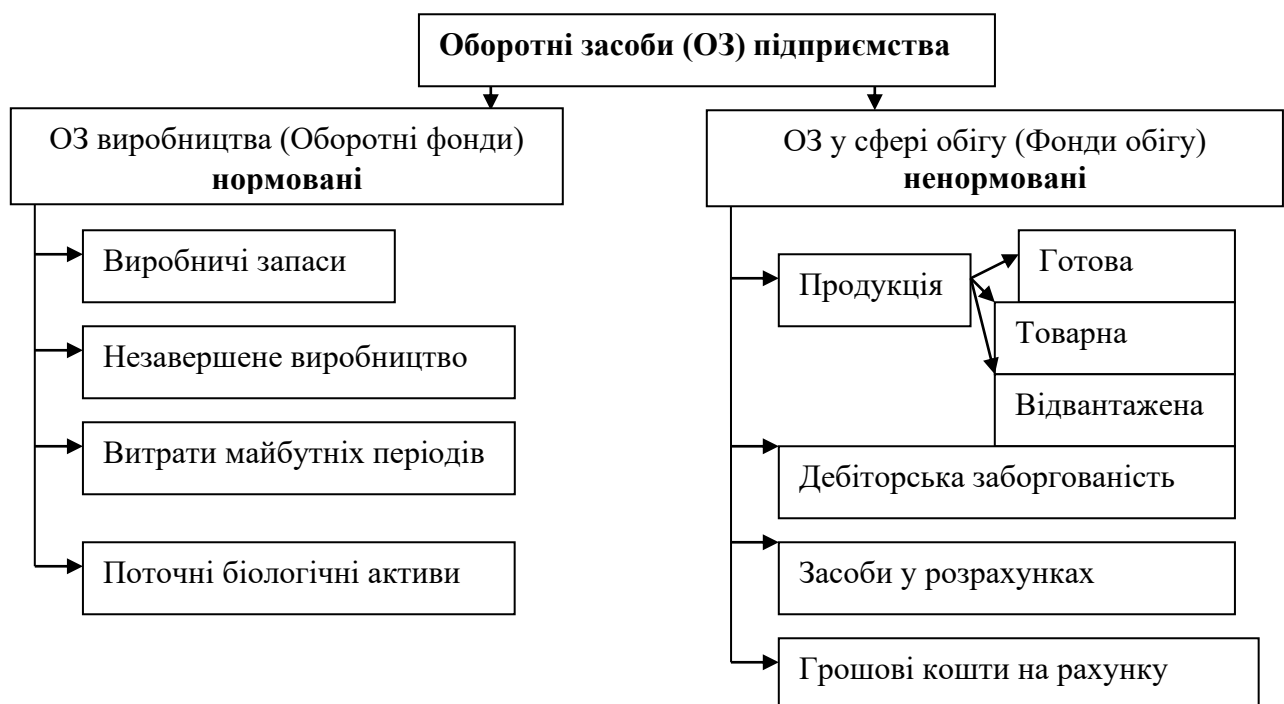
Рис. 1.1. Основні характерні ознаки та значення оборотного капіталу для підприємства

Джерело: побудовано за матеріалами [1, 12]

Отже оборотний капітал є незамінною основою виробництва продукції, що формується з різних елементів (грошей, їх еквівалентів та предметів праці), які втрачають свою матеріально-речову форму і повністю переносять свою вартість на собівартість готової продукції.

1.2. Складові елементи оборотного капіталу підприємства

З метою ефективного використання оборотного капіталу підприємства побудована схема розподілу оборотних засобів на оборотні фонди та фонди обігу підприємства. Суть механізму формування за допомогою основних складових елементів виробничих фондів підприємства представлено на рис. 1.2. [2, с. 81]

Рис. 1.2. Основні складові елементи оборотних засобів підприємства

Джерело: побудовано за матеріалами [12, 17, 24]

Питома вага (частка) кожного з вищенаведених елементів у загальному обсязі оборотних активів підприємства, що визначається у процентах, характеризує їх структуру. Характеристика кожного з елементів оборотних активів наведена у табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Характеристика елементного складу оборотних активів підприємства

№ п/п	Вид складового елементу	Сутність та визначення
1	Оборотні засоби = оборотні фонди + фонди обігу	авансовані грошові засоби у фонди (виробничі запаси, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів) та фонди обігу (залишки готової продукції, відвантажена продукція, гроші, дебіторська заборгованість)
2	Оборотні фонди = виробничі запаси + незавершене виробництво + витрати майбутніх періодів + поточні біологічні активи	усі елементи оборотних фондів підприємства є нормованими і менш ліквідними, ніж фонди обігу
3	Виробничі запаси – ресурси для споживання протягом господарської діяльності	сировина, основні й допоміжні матеріали, покупні напівфабрикати, комплектуючі вироби, паливно-енергетичні ресурси, запчастини, малоцінні і швидкозношувані предмети, інвентар тощо
4	Незавершене виробництво	предмети праці, що потребують подальшої переробки, доробки, господарської діяльності для виготовлення готової продукції
5	Витрати майбутніх періодів	грошові кошти на підготовку виробництва, винахідництво, раціоналізацію, передоплату робіт і послуг, що будуть віднесені на собівартість у наступному звітному періоді
6	Поточні біологічні активи	поточні біологічні активи
7	Фонди обігу = готова продукція + відвантажена продукція + грошові кошти + дебіторська заборгованість	легко ліквідні активи, продукція готова до реалізації та грошові кошти і їх еквіваленти
8	Готова продукція	продукція, яка утримується на підприємстві відповідає якісним характеристикам ДСТУ, іншим відповідним правовим нормам, умовам договору (угоди, контракту)
9	Відвантажена продукція	готова відвантажена продукція, що перебуває на складах, транспорті перевізників, митниці, що залежить від Міжнародних правил постачання товарів «Інкотермс», право власності на яку ще не перейшло до покупця
10	Грошові кошти	готівка у касах підприємства, поточних розрахункових рахунках банків
11	Дебіторська заборгованість	заборгованість юридичних і фізичних осіб за продукцію підприємства, підзвітних осіб тощо

Джерело: побудовано за матеріалами [12, 14]

Кожен суб'єкт господарювання незалежно від форми власності, сфери діяльності, галузі, територіального розміщення підприємства, повинен мати певну мінімальну величину грошових коштів та товарно-матеріальних цінностей у відповідний період господарського періоду, що забезпечить ритмічність, безперервність виробничого циклу, економію витрат та максимальних кінцевих економічних результатів.

1.3. Науково-методичні підходи до аналізу ефективності використання оборотного капіталу підприємства

Проведення та виконання системного, комплексного, обґрунтованого аналізу використання оборотного капіталу підприємства, оцінюючи всі його елементні складові, забезпечує зміцнення конкурентних переваг, економічну безпеку та стійкий розвиток підприємства. У результатах досліджень економістів Луцького національного технічного університету Ірини Камінської, Надії Ковальчук, Андрія Демидовича і Владислава Дубровського [14, с. 193] уточнено науково-методичні підходи аналізу використання виробничого потенціалу. Конкретизуючи завдання такого аналізу можна виділити наступні їх пункти для оборотного капіталу підприємства:

- забезпечення фактичною, реальною інформацією щодо рівня забезпеченості та ефективності використання оборотного капіталу (одиниці виміру, час, структурний підрозділ підприємства);

- виявлення особливостей, унікальності, оригінальності, проблем використання потенціалу оборотного капіталу підприємства, напрямів його використання, факторів детермінантів (прискорення чи зниження);

- стимул та мотивація підвищення результативності й рівня ефективності використання оборотних активів;
- виявлення резервів збільшення ефективності використання потенціалу оборотного капіталу підприємства;
- визначення імративів розвитку, пріоритетних економічних напрямів діяльності та стратегії використання виробничого потенціалу підприємства, у тому числі його оборотного капіталу;
- прогнозування напрямів та досягнутого рівня заощаджень матеріально-технічних й паливно-енергетичних ресурсів й ефективності використання оборотного капіталу підприємства [14, с. 194].

Таблиця 1.2

Методичні підходи щодо оцінки ефективності використання оборотних активів підприємства

№ з/п	Показник	Норма	Характеристика
1	Коефіцієнт оборотності активів	Зростання	Відношення обсягу реалізації до середньої суми активів за період. Показує, скільки разів за період обертається капітал, що вкладений в активи підприємства
2	Коефіцієнт оборотності оборотних активів	-	Відношення обсягу чистого доходу від реалізації до середньої вартості оборотних активів. Характеризується швидкістю обороту оборотних активів підприємства або суму доходу, яка отримується з кожної гривні активів.
3	Коефіцієнт оборотності запасів	Середньо галузеве	Відношення обсягу реалізації до суми матеріальних засобів.
4	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-	Відношення обсягу реалізації до середнього за період обсягу власного капіталу. Відображає швидкість обороту вкладеного власного капіталу.
5	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Порівняння з середньою по галузі	Відношення обсягу реалізації до середньої дебіторської заборгованості за період. Показує кількість оборотів дебіторської заборгованості за період.
6	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Середньо-галузеве	Відношення обсягу реалізації до середньої кредиторської заборгованості.
7	Коефіцієнт завантаженості активів	-	Вартість майна, що припадає на 1 гривню продажу. Зменшення коефіцієнту свідчить про підвищення ефективності використання активів підприємства.

8	Коефіцієнт завантаженості і активів в обороті	-	Вартість майна, що припадає на 1 гривню продажу.
9	Коефіцієнт завантаженості і власного капіталу	-	Сума власних джерел фінансування підприємства на 1 грн. продажу

Джерело: побудовано за матеріалами [17, с.69]

Ефективність визначається як співвідношення результату до понесених витрат і вкладень на його формування. Вчені-економісти пропонують систему показників аналізу ефективності використання оборотного потенціалу підприємства, що включає: коефіцієнт оборотності оборотних засобів; коефіцієнт завантаження оборотних активів, тривалість одного обороту оборотних активів, рентабельність оборотних активів, абсолютне вивільнення оборотних активів, коефіцієнти оборотності окремих складових елементів (запасів, готової продукції, відвантаженої продукції, дебіторської заборгованості, коштів у розрахунках) [14, с. 199]

Вивчивши результати наукових досліджень вчених економістів щодо теми нашого дослідження, встановлено що оборотний капітал забезпечує безперервне циклічне функціонування виробництва та реалізації продукції, складається з нормованих мало ліквідних оборотних фондів та ненормованих легко ліквідних фондів обігу. Методичні підходи щодо оцінки ефективності використання оборотного капіталу підприємства передбачають систему показників: оборотності оборотних активів і їх окремих складових; тривалості обороту; завантаженості, а також рентабельності їх використання.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИРОБНИЧА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОЦІНКА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ «КЛІАР ЕНЕРДЖІ- ЖИТОМИР»

2.1. Організаційно-виробнича характеристика підприємства

У липні 2015 р. з метою зміцнення соціально-економічної, енергетичної та екологічної незалежної України було створено ТОВ «Кліар Енерджі». Бренд «Кліар Енерджі» – це об'єднані енергетичні компанії, що розробляють проекти з будівництва, реконструкції та використання, електростанцій на біомасі, біогазі, а також виготовлення і встановлення власних газогенераторів. Це насамперед будівництво нових енергоустановок на альтернативних відновлювальних природних джерелах теплових енергетичних ресурсів.

Дата офіційної реєстрації дочірнього підприємства Товариства «Кліар Енерджі» у Житомирі – 07.10.2020. Організаційно-правова форма та назва підприємства – Товариство з обмеженою відповідальністю «Кліар Енерджі Житомир»; скорочена назва – ТОВ «Кліар Енерджі Житомир»; статутний капітал – 1 тис. грн, керівника підприємства – Вадим Анатолійович Гридчин. Основний вид діяльності – виробництво теплової та електроенергії. Головною цінністю компанії є її висококваліфікований персонал (кадри), які працюють на досягнення цілей з енергозбереження та енергоефективності.

Підприємство розпочало діяльність в Житомирі у 2020 р. клопотанням до Житомирської міської ради про виділення земельної ділянки. Проектом рішення сесії міськради було передбачено укладання трьохстороннього договору про співробітництво між Житомирською міською радою, комунальним підприємством «Житомиртеплокомуненерго» Житомирської міської ради та Товариством з обмеженою відповідальністю «Кліар Енерджі – Житомир». Відповідно до угоди, у 2020 р. було розпочате будівництво котельні на

твердопаливній щепі. У 2021р. котельню було запущено в експлуатацію, тому виручка від наданої теплової енергії була лише на рівні 20 тис. грн за послуги надані підприємством. У звітному 2023 році підприємство виробило та реалізувало продукції та послуг на 38,671 млн грн, що майже у 3 рази більше від аналогічного показника попереднього 2022 р. – 13,15 млн грн (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Виробництво та реалізація теплової та електроенергії й послуг
ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»**

Вид продукції	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2023 р. у % до 2022 р.
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	
Виробництво та реалізація теплової енергії	0	0	7200	54,7	25020,3	64,7	347,5
Виробництво та реалізація електроенергії	0	0	5420,8	41,2	10943,98	28,3	201,9
Інша продукція та послуги	20,0	100,0	530	4,0	2707,0	7,0	510,8
Разом	20,0	100,0	13150,8	100,0	38671,3	100,0	294,1

Джерело: розраховано за даними ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир».

Логічно, що структура реалізованої продукції (наданих послуг) найбільше складається з теплової енергії. У 2022 р. вона займала 54,7%, а електрична енергія – 41,2 %, або 5,4 млн грн і 4 % займає інша продукція та послуги ТОВ «Кліар Енерджі Житомир». У звітному 2023 р. частка та виручка від теплової енергії значно зросла займаючи 64,7 %, що становить 25 млн грн, а електроенергія – 28,3 %, або 10,944 млн грн. Підприємство постійно розширює спектр нових технічних послуг, освоюючи відповідний ринок Житомирщини.

Ресурсне забезпечення, виробничі потужності та результати економічної діяльності свідчать про потужний розвиток ТОВ «Кліар Енерджі Житомир». Наразі тут працює 11 працівників, за 3 роки було освоєно придбання, монтаж, будівництво та введення в експлуатацію основних виробничих фондів на суму

близько 20 млн грн, оборотні активи коливаються у межах 10,446-14,990 млн. грн. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка розмірів та результатів економічної діяльності

ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир», тис. грн.

Показник	2021 р.	2022р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р., +/-
Облікова кількість штатних працівників (на 31.12), осіб	1	4	11	10
Середньорічна вартість основних виробничих фондів	1037,5	21321,1	19926,3	9551,3
Середньорічна вартість оборотних засобів	14990,9	10895,3	10446,5	-4544,4
Активи, всього	16028,4	32216,4	30372,8	14344,4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	20,0	13150,8	38671,3	38651,3
Собівартість реалізованої продукції	0	10627,6	29096,5	29096,5
Валовий прибуток	20,0	2523,2	9574,8	9554,8
Чистий прибуток (+), збиток (-)	-956,4	-6551,7	-7400,2	-6443,8

Джерело: розраховано за даними ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»

Економічний стан підприємства є нестійким, нарощуючи власні потужності чистий дохід (виручка) ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» зростає з 20 тис. грн у 2021 р. до 38,671 млн грн у 2023 р. Валовий прибуток при цьому у звітному році досяг майже 10 млн грн, проте підприємство постійно покриває залучені на виробничу діяльність кошти, позичений капітал та інвестиції, тому чистий збиток збільшився з -956,4 тис грн у 2021 р. до -7,4 млн грн у 2023 р.

Запускаючи діяльність Товариства, формуючи відповідні договори, оформлення проєктної, технічної, коштористої та іншої документації у 2020 р. було придбано оборотні ресурси лише на суму 5,3 тис грн. У 2021 р. придбано нове обладнання для котельні на суму 1,037 млн грн, а оборотних засобів майже на 15 млн грн (14,991). У 2022 р на придбання основних засобів використано 21,321 млн грн, рівень їх зносу незначний – 3,5 %, тобто все установлене обладнання нове (табл. 2.3). У 2022 р. оборотні фонди освоєно менше від рівня попереднього 2021 року – 10,895 млн. грн., майже у 1,5 рази. У

результаті є значні диспропорції між співвідношенням оборотних та основних засобів підприємства. Найбільш раціональні з точки зору економіки підприємства є результати господарювання Товариства у 2023 р. Рівень фондоозброєності підприємства зменшився майже у 3 рази, з 5,330 млн грн у 2022 р до 1,811 млн грн у 2023 р. Це відбулося у результаті доукомплектації штатної чисельності персоналу ТОВ «Кліар Енерджі Житомир».

Таблиця 2.3

**Забезпеченість та ефективність використання
виробничих засобів ТОВ «Кліар Енерджі Житомир»**

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р., +, -
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн	1037	21321,1	19926,3	18889,3
Фондоозброєність (на 1 середньорічного працівника), тис. грн.	1037	5330,3	1811,48	774,48
Фондовіддача, грн.	0,02	0,62	1,94	1,92
Фондоємкість, грн.	51,85	1,62	0,51	-51,34
Ступінь зносу основних виробничих засобів, %	0	3,5	15,8	15,8
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. грн.	14990,9	10895,3	10446,5	-4544,4
Коефіцієнт обороту оборотних засобів	0,001	1,207	3,702	3,701
Тривалість 1 обороту оборотних засобів, днів	273583,9	302,4	98,6	-273485
Припадає оборотних засобів на 1 грн основних засобів, грн.	14,46	0,51	0,52	-13,94
Норма прибутку, %	-5,97	-20,34	-24,7	-18,73

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир».

Все це динамічно відображається на структурі балансу підприємства. Якщо у 2021 р. на основні фонди активів припадало трохи більше 1 млн грн, або 6,5%, то у 2022 р. їх вартість досягла майже 20 млн грн, а питома вага склала 66,2 %. Оборотні активи займали відповідно 93,5 % у 2021 р, або майже 15 млн грн. та 33,8% у 2022 р., оцінка яких зменшилась за 3 роки до 10,5 млн грн (табл. 2.4). Одне з рідких балансових явищ, коли власний капітал підприємства має від'ємне значення, що пов'язано із забезпеченням надання соціально значущих, життєзабезпечуючих послуг товариства. Теплова енергія що виробляється на котельнях реалізується насамперед для лікарень міста та житлових будинків,

тому кошти для підприємства насамперед надає Житомирська міська рада. Власний капітал зменшився з – 971,1 тис. грн у 2021 р. до -7,5 млн грн у 2022 р., і ще у 2 рази у 2023 р. досягши майже мінус 15 млн грн. При цьому поточні зобов'язання Товариства зросли з 17 млн грн у 2021 р. до 45,2957 млн грн у 2023 р.

Таблиця 2.4

**Динаміка структури активів і зобов'язань
ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»**

Показник	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2023 р. до 2021 р.		
	тис грн.	%	тис грн.	%	тис грн.	%	абсолютне значення, (+/-)	відносне значення, %	пунктів структури
<i>Активи</i>									
1. Необоротні активи	1037,5	6,5	21321,1	66,2	19926,3	65,61	18888,8	1920,6	59,11
2. Оборотні активи	14990,9	93,5	10895,3	33,8	10446,5	34,39	-4544,4	69,7	-59,11
3. Разом	16028,4	100,0	32216,4	100,0	30372,8	100,00	14344,4	189,5	0
1. Власний капітал	-971,1	-6,1	-7522,7	-23,35	-14923	-49,13	-13951,8	1536,7	-43,03
2. Довгострокові зобов'язання	0	x	0	0	0	0,00	0	0,0	0
3. Поточні зобов'язання	16999,5	106,1	39739,1	123,35	45295,7	149,13	28296,2	266,5	43,03
4. Разом	16028,4	100,0	32216,4	100,00	30372,8	100,00	14344,4	189,5	0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир».

Структура активу і пасиву балансу свідчить про слабкий фінансовий стан товариства, низьку його платоспроможність, що обумовлено соціальною спрямованістю діяльності теплоенергетичного підприємства.

Оскільки у серпні 2020 р. підприємство документально почало свою діяльність, його штатний склад, а відповідно і персонал, тільки почали формуватися. Тому показники чисельності персоналу є дуже динамічними і характеризуються високим рівнем плинності та руху робочої сили. Середньорічна штатна чисельність працівників зростає з 4 працівників у 2021 р.

до 11 осіб у 2023 р. У пікові періоди сезонності виробництва теплової енергії з середини жовтня до середини квітня на підприємстві числиться 10 працівників, а в теплий період залишається 3-4 працівника. У активні воєнні дії 2022 р. штатні працівники підприємства повністю відпрацювали календарний фонд робочого часу, і навіть перевищили норму, що пов'язано з ліквідацією аварійних станів у результаті бомбардування ТРК 6, на території якої як альтернативний об'єкт енергетики у м. Житомирі була збудована котельня, що функціонує на твердому паливі (щепі). Витрати на фонд оплати праці в силу малочисельності персоналу та обмеженням її рівня тарифними коефіцієнтами Єдиної державної тарифної сітки є незначним 12,8 % у 2021 р. та 6,54 % у 2023 р., хоч у вартісному вимірі він збільшився з 124,7 тис грн у 2021 р. до 1,9028 млн грн у 2023 р. Відрахування на соціальні заходи, тобто 22 % до фонду оплати праці, змінились відповідними темпами з 27,4 тис грн у 2021 р. до 418,7 тис грн у 2023 р., займаючи відповідно 2,8 та 1,44 % у структурі операційних витрат підприємства.

За період нашого дослідження у постійному штаті персоналу чисельність зросла з 1 до 11 осіб у 2023 році. Гендерний паритет на підприємстві низький, оскільки всі працівники кадрового складу чоловіки і лише 1 жінка – головний бухгалтер цього підприємства.

В умовах воєнного стану персонал проявив себе найкраще, оскільки у 2022 році рівень використання робочого часу одним працівником на підприємстві склав 100,4 %, тобто 2010 люд-год при фактичній нормі (запас праці при 40 год робочому тижні) 2002 люд-год. Підприємство за фактичною чисельністю персоналу навіть у 2022 році відноситься до мікропідприємств (за державними стандартами норма до 10 працівників), відповідно вони ведуть спрощену форму статистичної звітності. Тому аналіз невикористаного часу 1-го штатного працівника досить стислий.

По факту у зв'язку з карантинном і військовим станом, зважаючи на стратегічне значення об'єкта дослідження – підприємства з теплоенергетики керівництво підприємства, що несе відповідальність за паливно-енергетичні ресурси та теплові послуги не використало повною мірою навіть відпустку, не кажучи вже про лікарняні у разі тимчасової непрацездатності. Бомбардування у перших числах березня 2022 року припали і на ті земельні ділянки де буда збудована котельня, тому потрібно було оперативно в умовах мінусових температур ліквідувати аварійну ситуацію, перенаправляти потоки тепла забезпечуючи лікарні, пологовий будинок, житлові будинки міста Житомир та інші об'єкти. Оплату праці одного штатного працівника підприємства можна проаналізувати тільки за 2022 рік, що обумовлено його повноцінним запуском роботи котельні на твердому паливі – щепі.

У ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» застосовують почасову форму оплати праці для всіх працівників товариства. Доплати та надбавки, які здійснюють на підприємстві передбачено правовими нормами України і обумовлені насамперед низьким рівнем основної заробітної плати. За структурою фонду оплати праці одного працівника на підприємстві у 2022 р. 91,51 % припадає на основну заробітну плату та відповідно 8,49 % на додаткову, у тому числі 7,7 % це надбавки та доплати до тарифних ставок та посадових окладів та 0,8 % премії та винагороди, що носять систематичний характер (щомісячні, щоквартальні).

2.2. Оцінка складу та структури оборотних активів підприємства.

Методичними рекомендаціями щодо формування собівартості продукції, робіт, товарів і послуг встановлено універсальне групування витрат для підприємств. Відповідно, до матеріальних витрат належать витрати на сировину і матеріали, тару, комплектуючі малоцінні швидкозношувані предмети, покупні напівфабрикати і комплектуючі вироби і решта предметів, що забезпечують

ритмічне, безперебійне виробництво і реалізацію продукції. Таким чином матеріальні затрати містять оборотні фонди підприємства. Їх вартість дуже динамічно змінюється в умовах ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»: з 709 тис грн. у 2021 р. до 22,329 млн грн. у 2023 р. (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Склад і структура операційних витрат ТОВ «Кліар Енерджі Житомир»

Елементи витрат	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2023 р. до 2021 р.	
	тис грн	%	тис грн	%	тис грн	%	(+/-)	%
Матеріальні затрати	709,0	72,6	9439,6	88,8	22329,5	76,74	21620,5	3149,4
Витрати на оплату праці	124,7	12,8	576,3	5,4	1902,8	6,54	1778,1	1525,9
Відрахування на соціальні заходи	27,4	2,8	126,7	1,2	418,7	1,44	391,3	1528,1
Інші операційні витрати	115,3	11,8	485,0	4,6	4445,5	15,28	4330,2	3855,6
Разом	976,4	100,0	10627,6	100,0	29096,5	100,00	28120,1	2980,0

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»

Підприємство є дуже залежним від формування оборотного фонду, цінових тенденцій на них, обсягів та умов постачання, зважаючи на виключну необхідність забезпечення функціонування теплоенергетичного підприємства у опалювальний сезон у період воєнного стану з 2022 р. Про виключну важливість матеріальних ресурсів щодо життєдіяльності підприємства свідчить їх частка у структурі операційних витрат, що зросла з 72,6 % у 2021 р. до 76,74% у 2023 р.

В організації оборотних активів підприємства слід розрізняти їх складові елементи й структуру, що обумовлює галузь (сфера економічної діяльності) та виробничий напрям суб'єкта господарювання. Склад і структура оборотних активів не є сталими. Вони змінюються як за роками, так і протягом року

залежно від зміни характеру та особливостей формування запасів і витрат підприємства. Протягом 2021-2023 рр. оборотні активи підприємства зменшились з 14,991 млн. грн. у 2021 р. до 10,4465 млн. грн. у 2023 році, тобто на 30,31 % (табл.2.6).

Таблиця 2.6

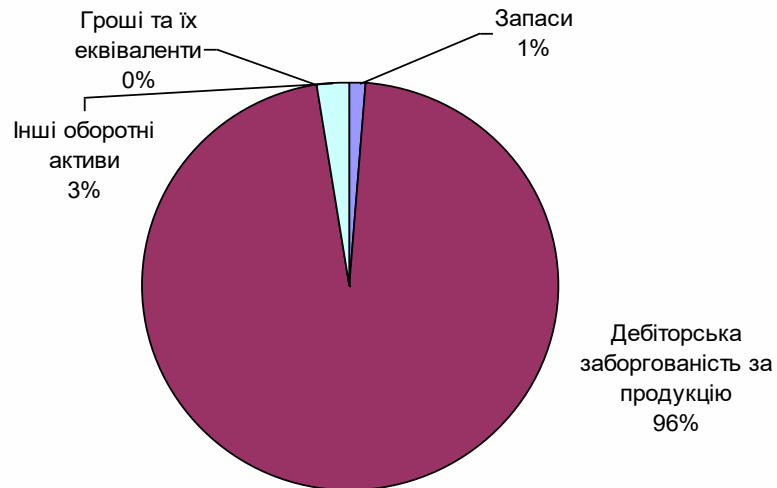
Склад і структура оборотних активів ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир», тис. грн. (на кінець року)

Показник	2021 р.		2022 р.		2023 р.		2023 р. до 2021 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	(+,-)	%
Запаси	215,8	1,44	283,5	2,60	318,3	3,0	102,5	147,50
Дебіторська заборгованість за продукцію	14394,1	96,02	4942,4	45,36	4060,5	38,9	-10333,6	28,21
Гроші та їх еквіваленти	5,2	0,03	5316,6	48,80	5223,7	50,0	5218,5	100455,77
Інші оборотні активи	375,8	2,51	352,8	3,24	844,0	8,1	468,2	224,59
Разом	14990,9	100,0	10895,3	100,0	10446,5	100,0	-4544,4	69,69

Джерело: розраховано автором за даними Форми № 1 «Баланс» ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»

На жаль у 2021 р. найбільша їх частка припадає на дебіторську заборгованість за продукцію і послуги – 96,02 % (рис. 2.1). Водночас позитивною тенденцією є її зменшення з 14,3941 млн грн у 2021 р. до 4,0605 млн грн у 2023р. Це призвело до зменшення її частки у структурі оборотних активів підприємства з 96,02 до 38,9 % у 2023 р. Протягом нашого періоду дослідження майже стабільною є сума грошових коштів, коштів у розрахунках та їх еквівалентів у воєнний 2022 р. – 5,317 млн грн, і у звітний 2023 р. – 5,224 млн грн. На початку діяльності у 2021 р. було лише 5,2 тис грн. Частка швидколіквідних оборотних активів становить половину у їх структурі: 48,8 % у 2022 р. та 50,0 % у 2023 р., тобто вона зросла на 1,2 процентних пунктів. Вартість виробничих запасів підприємства, у тому числі паливно-

енергетичних ресурсів, є не значною у структурі від 1,44 % у 2021 р. до 3 % у 2023 р, що становить 215,8 тис грн та 318,3 тис грн відповідно.

Рис. 2.1 Структура оборотних активів

ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» у 2021 р., %

Джерело: побудовано за даними балансу ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»

Негативним явищем для ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» є значне перевищення дебіторської заборгованості за теплову енергію, порівняно із вартістю запасів: у 66,7 рази у 2021 р., у 2022 р. – у 17,4 рази, у 2023 р. – у 12,7 рази.

Сформована протягом 2021-2023 рр. дераціональна структура оборотних активів підприємства знайшла своє відповідне відображення у досягнутому рівні показників ділової активності товариства, зокрема їх оборотності в цілому та за елементним складом, що буде розкрито у наступному параграфі роботи.

2.3. Оцінка ділової активності (оборотності оборотних активів) та їх вплив на економічну ефективність діяльності підприємства

Система показників ділової активності (оборотності) визначає ефективність інвестування, оскільки характеризують процес управління активами і відображає швидкість вкладених у виробництво коштів, що обертаються у процесі господарської діяльності. У ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» оборотність набула постійної тенденції до зростання, що свідчить про стабілізацію господарської діяльності. Найкращого рівня звичайно досягли показники 2023 р., зокрема активів – 1,273; оборотних активів – 3,7, запасів – 121,493, коштів в розрахунках (дебіторської заборгованості) – 9,524 (табл. 2.7). Значне місце серед показників займає кредиторська заборгованість (0,211).

Таблиця 2.7

Оцінка ділової активності (оборотності) ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир», тис. грн.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р.	
				+/-	%
1. Коефіцієнт оборотності активів	0,001	0,408	1,273	1,272	102038,5
2. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,001	1,207	3,702	3,701	277469,8
3. Коефіцієнт оборотності запасів	0,093	46,387	121,493	121,401	131091,2
4. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-0,021	-1,748	-2,591	-2,571	12582,57
5. Коефіцієнт оборотності коштів в розрахунках (дебіторської заборгованості)	0,001	2,661	9,524	9,522	685431,1
6. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,001	0,063	0,211	0,210	17967,14
7. Коефіцієнт завантаженості активів	801,42	2,450	0,785	-800,635	0,098
8. Коефіцієнт завантаженості активів в обороті	749,55	0,83	0,27	-749,27	0,036
9. Коефіцієнт завантаженості власного капіталу	-48,55	-0,572	-0,386	48,169	0,795

Джерело: розраховано автором за даними Форми № 1 «Баланс» ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»

Отриманий рівень цифрового значення оборотності дебіторської заборгованості у 2023 р. становить 9,54, що необхідно спів вставити з досягнутим рівнем оборотності кредиторської заборгованості, яка дорівнює у цьому ж звітному році 0,211. Таким чином підприємство 9 разів на рік має можливість покриття дебіторської заборгованості і лише раз у 5 років орієнтовно бере і погашає залучені кредитні кошти.

Кінцеві економічні вартісні результати господарської діяльності підприємства відображають етапи формування підприємства, будівництва його основних об'єктів у 2020 р.; організацію, здачу в експлуатацію котельні, розвиток діяльності у 2021 р., де виручки було лише 20 тис. грн і тільки відбувся запуск котельні у воєнний період 2022 р, що дуже підтримало і спасло складну енергетичну ситуацію у м. Житомир. (табл. 2.8.).

Таблиця 2.8

Фінансові результати діяльності ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир», тис. грн

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р, +,-.
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	20,0	13150,8	38671,3	38651,3
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	0	10627,6	38826,5	38826,5
Валовий прибуток (збиток) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	20,0	2523,2	29096,5	29076,5
Прибуток від операційної діяльності)	-956,4	-6551,7	-7400,2	-6443,8
Чистий прибуток (збиток)	-956,4	-6551,7	-7400,2	-6443,8

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир».

Виручка була 13,1508 млн грн, а затрати на цей період 10,6276 тис грн. що забезпечило 2,5232 млн грн валового прибутку. Проте інша діяльність підприємства та значні фінансові вкладення попереднього періоду призвели до

збиткових результатів. Чистий збиток зріс з 976,4 тис грн у 2020 р. до 6,5517 млн грн у 2022 р. За даними таблиці 2.9 рентабельність операційної, звичайної та господарської діяльності мала від’ємне значення протягом нашого періоду дослідження 2021-2023 рр.

Таблиця 2.9

**Показники рівня рентабельності господарської діяльності
ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»**

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023 р. до 2021 р., +/-
1. Валова рентабельність (прибутковість.) виробничих витрат, %	X	23,74	32,9	32,9
2. Коефіцієнт окупності виробничих витрат	X	4,21	3,04	3,04
3. Коефіцієнт окупності чистого доходу	48,82	1,498	1,195	-47,625
4. Рентабельність (прибутковість) основної діяльності, %	23,74	32,91	23,74	0
5. Рентабельність (прибутковість) операційної діяльності, %	X	-61,648	-25,433	-25,433
6. Рентабельність (прибутковість) звичайної діяльності, %	-97,952	-33,253	-16,008	81,944
7. Рентабельність господарської діяльності, %	-97,952	-33,253	-16,008	81,944
8. Валова рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	100	19,187	24,759	-75,241
9. Чиста рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	-4782	-49,820	-19,136	4762,864
10. Рентабельність активів, %	-5,97	-20,34	-24,36	-18,39
11. Рентабельність (збитковість) виручки від операційної діяльності, %	-97,952	-33,253	-16,008	81,944
12. Рентабельність власного капіталу, %	-98,49	-87,09	-49,59	48,9

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир».

Зважаючи на відсутність наявних фінансових можливостей щодо покращення мотивації персоналу доцільно використовувати організаційні, навчальні, соціально-психологічні заходи, підбирати дуже кваліфікованих і відповідальних працівників, адже вони працюють на стратегічному підприємстві енергетики .

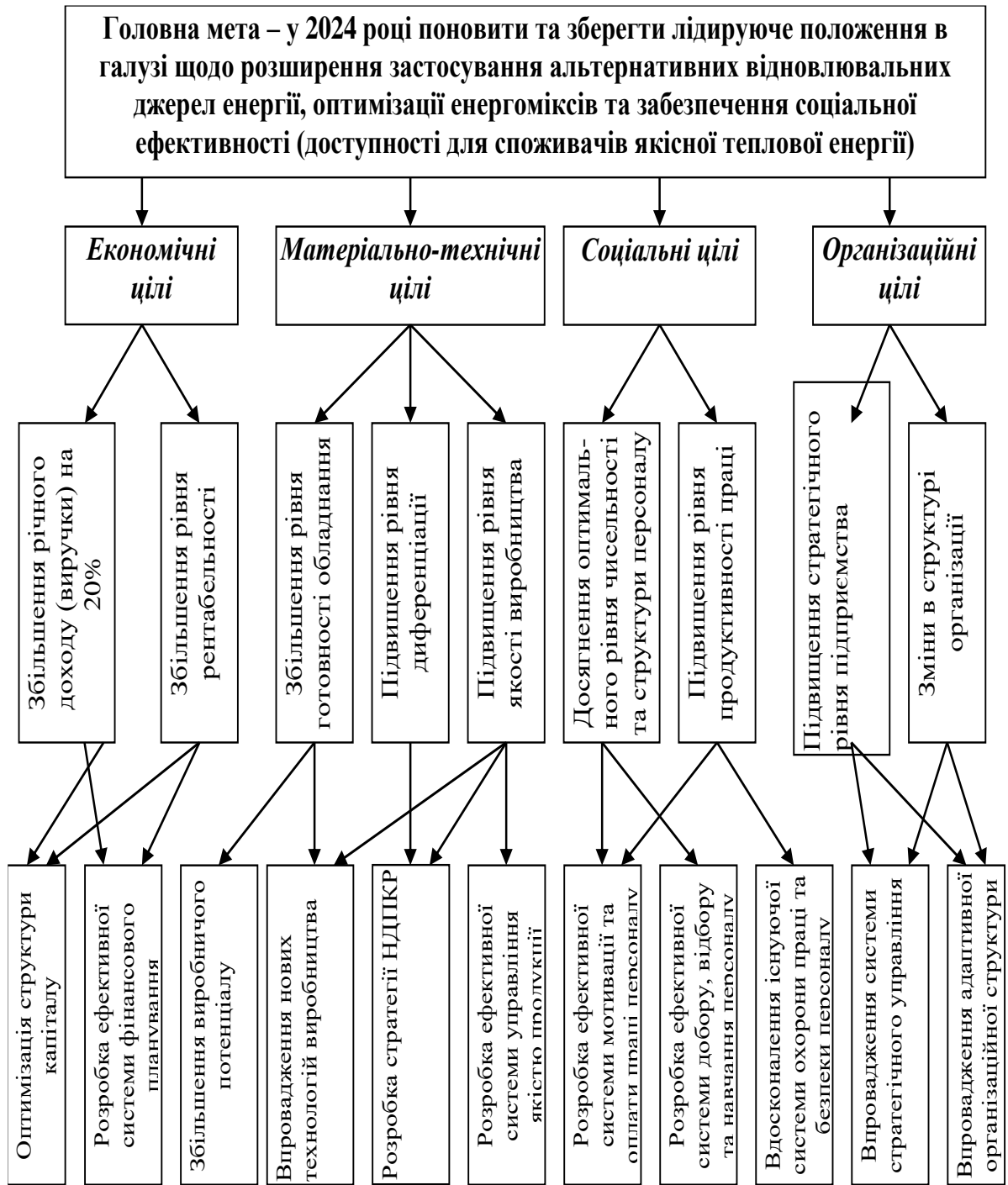
РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ЗРОСТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «КЛІАР ЕНЕРДЖІ-ЖИТОМИР»

3.1. Розробка стратегії подальшого розвитку підприємства

Стратегія підприємства – це різностороння організаційно-економічна категорія, яка передбачає певну процедуру розробки. Формування стратегії передбачає: визначення місії; встановлення мети, цілей, завдань; діагностика внутрішнього й зовнішнього середовищ (оцінка внутрішніх сильних і слабких сторін; зовнішніх можливостей і загроз); моніторинг поточних стратегій; виявлення ресурсного потенціалу (людського, матеріально-технічного, енергетичного, інфраструктурного, інформаційно-комунікативного, фінансового); формулювання імперативів стратифікації на основі проведеного моніторингу; розробка та проектування стратегічних планів, відповідних програм; реалізація стратегії; перегляд та координація стратегії.

Місія – якісна мета довгострокового бачення зміцнення конкурентних позицій на ринку, задля якої існує організація в місцевих умовах конкретного регіону (територіальних громад), у ринковій соціально-орієнтованій економіці в умовах відбудови української економіки у результаті військового вторгнення росії на територію України. Місія ТОВ «Кліар-Енерджі-Житомир» полягає в довгостроковому завданні поновити та зберегти лідируюче положення у теплоенергетичній галузі щодо розширення застосування альтернативних відновлювальних джерел енергії. Стратегічні цілі потрібно встановлювати в усіх напрямках (ланцюгах) господарської діяльності підприємства, від яких залежить його успіх. «Дерево цілей» для ТОВ «Кліар-Енерджі-Житомир» представлено на рисунку 3.1.

Рис. 3.1. «Дерево цілей» ТОВ «Кліар-Енерджі-Житомир»

При формуванні місії, цілей та мети ТОВ «Кліар Енерджі – Житомир» керується необхідністю:

- практичної реалізації стратегії щодо переходу Житомира на переважне використання відновлюваних джерел енергії;

- зменшення залежності від стабільно зростаючого в ціні газу при виробництві теплової енергії для споживачів;
- зниження тарифів на теплову енергію для потреб споживачів;
- забезпечення дотримання вимог законодавства України щодо мінімізації негативного впливу на довкілля під час провадження господарської діяльності з виробництва теплової енергії;
- оптимізації витрат коштів з місцевого бюджету для оновлення матеріально-технічної бази системи теплозабезпечення міста шляхом створення умов для впровадження сучасних новітніх технологій до сфери тепlopостачання міста.

Товариству з обмеженою відповідальністю «Кліар Енерджі – Житомир» хочуть здати в оренду 3,3 га землі на вул. Сергія Параджанова для будівництва ТЕЦ на деревній трісці. Відповідний проєкт рішення сесії щодо затвердження документації із землеустрою оприлюднили на сайті Житомирської міської ради.

Земельну ділянку загальною площею 3,2903 га, яка знаходиться на вул.Сергія Параджанова, 92, планують здати в оренду на 25 років з додатковими умовами Якщо протягом трьох років будівництво БЮ-ТЕЦ на деревній трісці не буде розпочато, термін оренди земельної ділянки буде зменшено до п'яти років.

З свого боку ТОВ повинно, зокрема, розробити проєкт будівництва та виконати екологічну оцінку впливу на навколишнє середовище, використовувати в якості палива лише біомасу деревного та/або аграрного походження, забезпечити дотримання екологічних вимог на рівні європейських стандартів, укласти попередній договір купівлі-продажу теплової енергії з Комунальним підприємством «Житомиртеплокомуненерго» та відпускати йому теплову енергію, вироблену на установках з використанням альтернативних джерел енергії, на 10% дешевше за діючий (у відповідний рік) тариф на виробництво теплової енергії, виробленої з використанням газу.

На основі проведеного аналізу, для ТОВ «Кліар-Енерджі-Житомир» рекомендовано загальну стратегію концентрованого зростання, а саме стратегію посилення позиції на ринку та стратегію розвитку ринку.

Нами здійснена оцінка системи показників продуктивності праці у Додатку А. Зважаючи на повноцінну діяльність підприємства у 2022 р. ми можемо констатувати факт того, що на 1-го середньорічного штатного працівника вироблено продукції та надано послуг на суму 3,2877 млн. грн

Це надзвичайно високий рівень продуктивності праці. Оцінюючи результативність праці за фондом оплати праці встановлено, що на 1 грн заробітної плати вироблено 18,71 грн теплової енергії та надано інших послуг підприємством. Адміністративні витрати досить скромні на основний склад по мірках цін 2022 р. За рік на одного адміністративного працівника витрачають 1,2 тис грн, наразі мінімальна місячна заробітна плата у 2022 році становить 6,9 тис грн.

На жаль можливостей для підвищення продуктивності праці персоналу майже немає, оскільки підприємство функціонує за кошти інвесторів, Житомирської міської ради і за результатами господарської діяльності має щороку чисті збитки.

Для підвищення кваліфікації керівників і спеціалістів ТОВ «Кліар-Енерджі-Житомир» направляє до: Промислової академії (м. Київ); Української асоціації якості (м. Київ); Всеукраїнського консалтингового центру (м. Київ) тощо. Але за сьогоденних ринкових умов цього недостатньо, тобто кількість працівників, які підвищують свій професійний рівень повинна бути значно більшою, а програма здійснення навчання кадрів - спрямованою на підтримку якісного фактору підготовки кадрів. Пропонується створити механізм підготовки власного кадрового потенціалу, використовуючи кластерну взаємодію підприємства та навчальних закладів.

В сучасних умовах воєнного стану та кадрового «голоду» в Україні доцільно мінімізувати плинність кадрового складу підприємства.

На жаль підприємству треба значно підвищити економічну ефективність мотивації працівників і забезпечити належне відтворення здатності до праці персоналу, який згідно типового розпорядку працює цілодобово на котельнях у опалювальний сезон. По провулку Винокурному у м. Житомир і вже в опалювальному сезоні 2021/2022 мешканці прилеглих будинків отримуватимуть тепло від оновленої станції. Нова тепло енерго централь працюватиме на деревині, якої потрібно приблизно 70 тис. куб. на рік.

Джерелами викидів є: дві димовідвідні труби від твердопаливних котлів та механічний навантажувач палива. Загальний обсяг викидів становить 12641,592 т/рік, з них парникові гази становлять 12501,509 т/рік. Забруднюючі речовини: оксиди азоту (оксид та діоксид азоту) в перерахунку на діоксид азоту, оксид вуглецю, вуглецю діоксид, азоту (I) оксид, метан, НМЛОС, сірки діоксид, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок, недиференційованих за складом. При отриманні дозволу на викиди будуть встановлені умови до технологічного обладнання та споруд, до адміністративних дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру для запобігання перевищення викидів забруднюючих речовин в атмосферу. ТОВ «Кліар енерджі-Житомир» гарантує при здійсненні своєї діяльності дотримання вимог і нормативів природоохоронного й санітарного законодавства. Будівництво нового сміттепереробного заводу дасть можливість підприємству розширити ряд робіт, мобільно використовувати все наявне обладнання і розширити штат працівників. Все це потребує виваженої кадрової політики націленої на формування якісного відповідального постійного штату працівників теплоенергетичного комплексу, що мають відповідний фах і дозволи на роботу з паливно-енергетичними ресурсами, працювати у будь який

час зміни. Це потребує значної мотивації персоналу та постійного її удосконалення.

3.2. Енергоменеджмент як напрям оптимізації оборотного капіталу підприємства

З вторгненням росії на територію України була порушена не тільки наша національна безпека, а й уся Європейська система, і зокрема одна з найголовніших її складових – енергетична. Порушення міжнародних прав, дестабілізація України, війна та її наслідки: вбивства людей, міграція, захоплення територій, затяжні конфлікти у регіонах Чорноморського узбережжя, знищення та пошкодженням об'єктів енергетичної інфраструктури стали викликом для основ Європейської системи безпеки.

Війна в Україні та глобальні проблеми тероризму, кібератак, соціально-економічної нестабільності, зміни клімату, порушення логістики, ненадійності енергопостачання наразі представляють значну небезпеку для громадян і національної безпеки. Отже, нині варто сконцентрувати значні зусилля на обороні країни, боротьбі з тероризмом, кібербезпеці, відновленні енергетики, стратегічних комунікаціях тощо.

У наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців [4], [10] «енергоменеджмент» трактують як процес управління формуванням та використанням паливно-енергетичних ресурсів (далі – ПЕР), що передбачає ефективність та безпеку в умовах ринкової соціально-орієнтованої економіки. В Україні функції енергоменеджменту здійснює Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження (далі – ДЕЕ) за відповідним Планом діяльності на 2023-2026 рр. [7], що передбачає ряд послідовних етапів: 1) обмін інформацією (забезпечення комунікаціями) відповідно до вимог ДСТУ ISO 50001. Системи енергетичного менеджменту; 2) планування; 3) інформаційно-роз'яснювальна діяльність; 3) контроль; 4) енергомоніторинг;

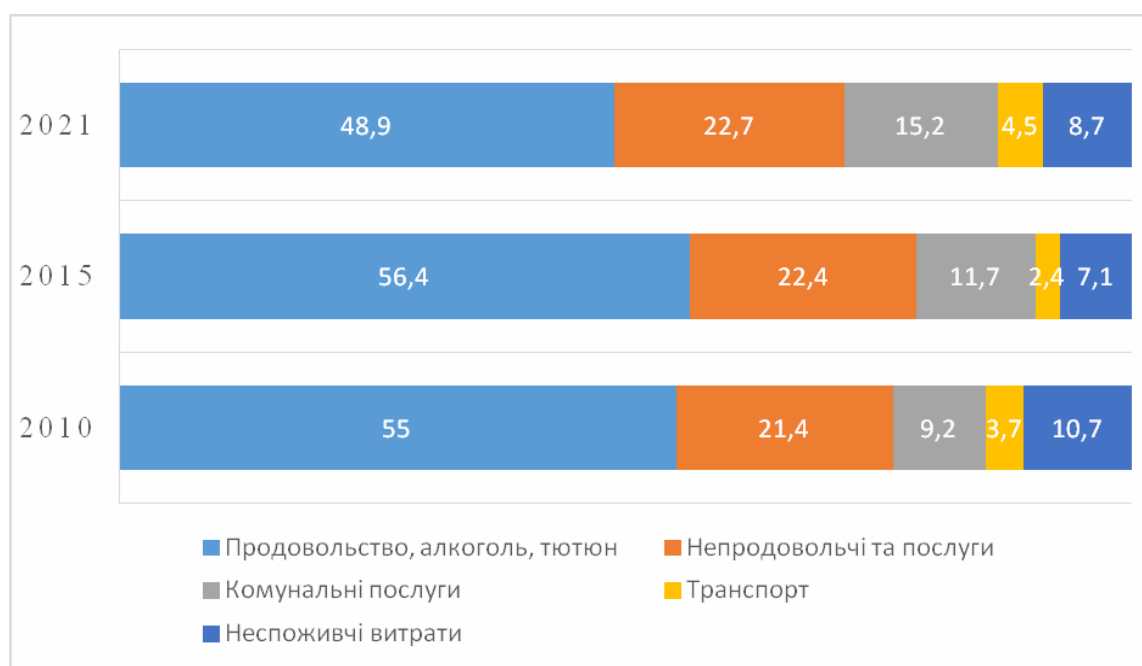
5) оцінка споживання енергії; 6) оприлюднення інформації про споживання; 7) фінансова, тендерних закупівель; 8) енергосервісу, термомодернізації будівель, ефективності інженерних систем; 9) сертифікації; 10) навчання персоналу та енергоменеджерів; 11) укладання договорів на постачання енергії та послуг, розрахунок базових рівнів споживання енергії та послуг [7].

Валерій Безус – голова Держенергоефективності вважає, що «впровадження енергетичного менеджменту є найбільш ефективним з огляду на співвідношення інвестицій та результату як у коротко-, так і у довготерміновій перспективі» [6]. Тим самим підкреслює доцільність його функціонування у досягненні цілей сталого розвитку та стратегічних пріоритетів зміцнення національної безпеки. Наразі у результаті війни порушено міжнародні угоди; змінено умови, технології, енергетичні та відповідні фінансові потоки; пошкоджено об'єкти енергетичної інфраструктури, тому енергоменеджмент в Україні є необхідним, доцільним і має велике практичне значення.

У 2011 році Україна стала учасником Енергетичного Співтовариства, що обумовило необхідність гармонізувати відповідно до стандартів ЄС виробництво, споживання, облік, прогнозування ПЕР, а також їх ефективну генерацію, накопичення, зберігання, транспортування, розподіл та використання на основі функціонування ринкових механізмів. Крім того, виникає потреба забезпечити розвиток конкурентоспроможних, прозорих і недискримінаційних енергетичних ринків на основі правил та стандартів ЄС.

Найбільшої уваги нині потребують вирішення проблем енергоспоживання та енергоефективності у контексті формування середнього класу суспільства, відновлення економіки, зміцнення національної безпеки, євроінтеграційних та глобальних міжнародних процесів. За матеріалами Державної служби статистики України [11] протягом останніх 10 років середньо статистична українська сім'я все менше витрачає коштів на продовольчі ресурси та товари стимулятори (алкоголь і тютюн) частка яких зменшилась з 55 % у 2010 р. до

48,9 % у 2021 р. На противагу формується зростання витрат домогосподарства на воду, електроенергію, житло, газ та інші види палива частка яких збільшилась з 9,2 % у 2010 р. до 15,2% у 2021 р. За 10 років питома вага транспортних витрат української сім'ї також зросла з 3,7 % до 4,5 % відповідно (рис. 3.2). Отже, витрати української сім'ї на користування паливно-енергетичними та відповідними послугами набули стійкої тенденції до зростання за рахунок зменшення витрат на продовольство та статті неспоживчих витрат.

Рис. 3.2. Структура сукупних середньомісячних витрат на 1-не домогосподарство в Україні у 2010, 2015, та 2021 рр., %

Джерело: побудовано автором за матеріалами Державної служби статистики України [11]

Згідно Звіту Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження в Україні найбільший рівень оснащеності будівель вузлами комерційного обліку здійснюється по тепловій енергії, що становить 84,4 % по житлових будинках і 83 % по нежитлових будівлях (табл. 3.1). Облік гарячого водопостачання обліковується гірше: у нежитлових приміщеннях 51,4 %, у житлових – лише 20,1 %, тобто лише кожен 5-й будинок.

Таблиця 3.1. Рівень оснащення будівель вузлами комерційного обліку окремих видів комунальних послуг в Україні на початок 2023 р., %

№ п/п	Постачання комунальних послуг за видами	Житлових будинків	Нежитлових будівель
1	Теплової енергії	84,4	83,0
2	Гарячої води	20,1	51,4
3	Питної води	78,9	95,7

Джерело: Звіт голови ДТЕ про підсумки діяльності у 2022 році [3].

Отже проведена недостатня кількість робіт і їх фінансування, щодо впровадження ефективного енергоменеджменту. За досліджений нами історичний період – майже 20 останніх років, в Україні змінилося не тільки законодавство, технології і техніка, фінансування, інформаційно-комунікаційні засоби, але й умови та цілі енергоменеджменту. Якщо до війни головний наслідок реформ полягав у тому, що споживач повинен отримати можливість вибору постачальника енергопродуктів та послуг, які мають конкурувати між собою, а не вступати в картельні змови та мати змогу змінювати постачальника енергопродуктів та послуг. То нині основна ціль це відновлення та захист енергетичної інфраструктури в країні, диверсифікація ПЕР з пріоритетом розвитку відновлювальної енергетики, формування об'єднаних мереж з можливостями масового накопичення і збереження енергії та її реверсу.

Аналізуючи рекомендації, правові норми, стандарти та інші матеріали Європейського Союзу щодо енергетичної політики виокремлено її основні довгострокові пріоритети: декарбонізація; розширення потужностей відновлювальної енергетики, цифровізація та оптимізація енергомереж; інтегровані енергетичні ринки; енергомікси, диверсифікація джерел, маршрутів, постачальників; Енергетичний Союз як стратегічний імператив у зовнішній енергетичній політиці ЄС.

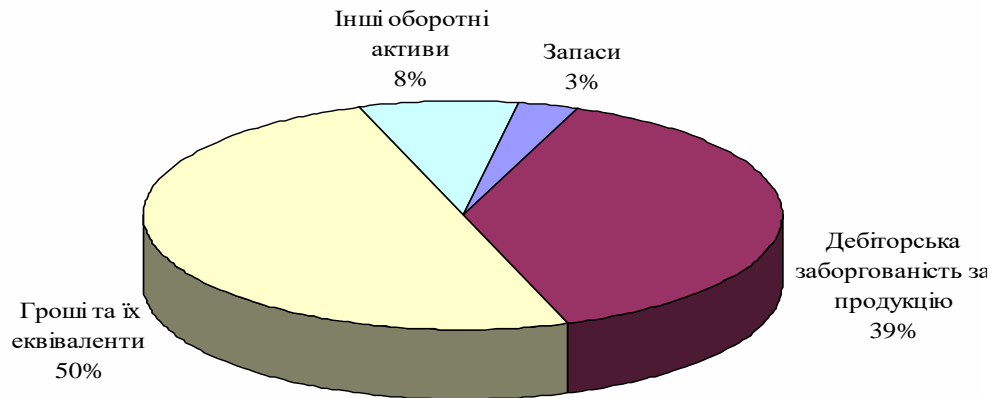
Наразі можна виокремити наступні пріоритети для України на сучасному етапі у сфері енергоменеджменту:

- захист критичної енергетичної інфраструктури;

- завершення реформ паливно-енергетичного сектору, формування ЄДСМ;
- енергоефективність та енергозаощадження;
- захист уразливих прошарків населення;
- прискорене використання біомаси й заміщення нею газу та вугілля;
- продовження політики диверсифікації через кооперацію з ЄС та США в постачанні енергоресурсів до України;
- інтенсифікація ядерної кооперації з ЄС та США;
- розвиток видобутку власних вуглеводневих енергоресурсів (мінімізація імпорту газу);
- розширення ніші відновлювальних джерел енергії.

3.3. Нормування оборотного капіталу та ефективність запропонованих заходів

Таким чином у структурі активів значно збільшилась питома вага легко ліквідних активів (гроші, готівка, рахунки в банках) з 0,03 % у 2021 р., що становило лише 5,2 тис. грн. до половини оборотного капіталу 5,223 млн. грн. на початок 2024 р. (рис. 3.3). Це свідчить про те, що ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» нарощує власну «фінансову подушку», що забезпечує їм швидке та оперативне погашення поточних зобов'язань і забезпечень підприємства. Одночасно грошові кошти на досить велику суму 5,2 млн. грн., знецінюються, не обертаються, не використовуються, що потребує дослідження з метою визначення їх мінімально допустимого рівня – норми та виявлення внутрішніх резервів вивільнення коштів.

Рис. 3.3. Структура оборотних активів

ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» на початок 2024 р., %

Якісним показником оборотного капіталу є рівень швидкості їх обороту, оборотність. Прискорення оборотності цих коштів сприяє вирішенню фінансових проблем за рахунок використання внутрішніх резервів. У даному випадку мова йде про невикористані виробничі запаси, більш ліквідну дебіторську заборгованість за продукцію, кошти у розрахунках за надані послуги з постачання теплової енергії, а також високоліквідні ресурси – гроші та їх еквіваленти. Виконаємо розрахунки оборотності обігових коштів в умовах нашого підприємства (табл 3.2.) за методикою [10].

Таблиця 3.2

Визначення рівня оборотності оборотних коштів

ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»

№ п/п	Показники	2022 р	2023 р.	2023 р. до 2022 р., +/-
1	Реалізація продукції, надання послуг, тис грн	13150,8	38671,3	25520,5
2	Середньорічна сума обігових коштів, тис грн	10895,3	10446,5	-448,8
3	Одноденна виручка (реалізація) від послуг п.1/360 днів, тис грн	36,0	105,95	69,95
4	Коефіцієнт оборотності обігових коштів	1,207	3,702	2,495
5	Оборотність обігових коштів, днів	302,4	98,6	203,8

Додатково було залучено (+) або вивільнено (-) обігових коштів у наслідок зміни їх оборотності у 2023 р. порівняно з минулим періодом 2022 р.:

$$(98,6 - 302,4) * 105,95 = -21592,61 \text{ тис грн.}$$

Отже у наслідок зростанні оборотності у 2,5 рази, та відповідно швидкості їх прискорення на 203,8 дня, додатково було вивільнено майже 21,6 млн грн. Необхідно визначити рівень впливу чинників на зміну швидкості руху оборотних активів.

Доцільно вивчити ті суми оборотних активів які призупинили свій рух і накопичилися у зайвих запасах на складах (313,8 тис грн) та у нерухомих сумах дебіторської заборгованості (4060,5 тис грн) (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Активи ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» за ліквідністю на початок 2024р

№ п/п	Показники	Сума, тис грн	Структура, %
1	Швидколіквідні кошти	5223,7	17,2
2	Кошти високої та середньої ліквідності	4060,5	13,4
3	Малоліквідні кошти	1162,3	3,8
4	Неліквідні кошти	19926,3	65,6
	Разом	30372,8	100,0

Визначимо можливу швидкість оборотності оборотних активів за умови вивільнення вищевказаних нефункціонуючих(непрацюючих) матеріальних ресурсів та дебіторських коштів:

$$Dp = (10446,5 - (4060,5 + 313,3) * 360) / 38671,3 = 218437,2 / 38671,3 = 56,489 \text{ дня.}$$

Скорочення циклу обороту буде складати

$$98,6 - 56,489 = 42,12 \text{ дня.}$$

Визначаємо фінансові резерви з урахуванням резервів зростання обсягів реалізації послуг з теплопостачання:

$$100 / 360 * 56,48 = 15,69 \text{ тис грн.}$$

При повному використанні усіх вищевиявлених резервів загальне вивільнення оборотних активів становитиме:

$$- 4378,8 + 15,69 = - 4394,49.$$

При умові зростання виключно тільки використання резервів збільшення реалізації послуг з тепlopостачання (без вивільнення нефункціонуючих)обігових коштів) додаткова потреба буде більшою:

$$100/360*98,6 = 27,39 \text{ тис грн.}$$

При різних варіантах використання резервів додаткова загальна потреба в обігових коштах буде знаходитися у межах

інтервалу -4378,8 тис. грн і 27,39 тис. грн.

Якщо підприємство вивільнить 2/3 непрацюючих обігових коштів і збільшить обсяг реалізації за рахунок знайдених резервів на 85 % від їх абсолютного грошового значення, то обсяг загальної суми вивільнення обігових коштів по підприємству складе:

$$((10446,5 - (2/3 * 4378,8)) * 360) / 38671,3 =$$

$$(10446,5 - 2919,2 * 360) / 38671,3 =$$

$$7527,3 * 360 / 38671,3 = 2709828 / 38671,3 = 70,073... = 70 \text{ днів.}$$

$$2500 / 360 * 70 = 486,62 \text{ тис. грн.}$$

Отже оптимальне вивільнення нефункціональних(непрацюючих) оборотних активів складає 2919,2 тис грн. або у межах інтервалу: від 27,39 тис. грн. до 4,378,8 млн. грн.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Встановлено що оборотний капітал забезпечує безперервне циклічне функціонування виробництва та реалізації продукції, складається з нормованих мало ліквідних оборотних фондів та ненормованих легко ліквідних фондів обігу. Методичні підходи щодо оцінки ефективності використання оборотного капіталу підприємства передбачають систему показників: оборотності оборотних активів і їх окремих складових; тривалості обороту; завантаженості, а також рентабельності їх використання.

Відповідно до угоди, у 2020 р. було розпочате будівництво котельні на твердопаливній щепі. У 2021р. котельню було запущено в експлуатацію, тому виручка від наданої теплової енергії була лише на рівні 20 тис. грн за послуги надані підприємством. У звітному 2023 році підприємство виробило та реалізувало продукції та послуг на 38,671 млн грн, що майже у 3 рази більше від аналогічного показника попереднього 2022 р. – 13,15 млн грн.

Ресурсне забезпечення, виробничі потужності та результати економічної діяльності свідчать про потужний розвиток ТОВ «Кліар Енерджі Житомир». Наразі тут працює 11 працівників, за 3 роки було освоєно придбання, монтаж, будівництво та введення в експлуатацію основних виробничих фондів на суму близько 20 млн грн, оборотні активи коливаються у межах 10,446-14,990 млн. грн.

У структурі балансу у 2021 р. на основні фонди активів припадало 6,5%, у 2022 р. їх вартість досягла майже 20 млн грн, а частка – 66,2 %. Оборотні активи займали відповідно 93,5 % у 2021 р, або майже 15 млн грн. та 33,8% у 2022 р., оцінка яких зменшилась за 3 роки до 10,5 млн грн. Одне з рідких балансових явищ, коли власний капітал підприємства має від'ємне значення, що пов'язано із надання соціально значущих, життєзабезпечуючих послуг товариства. Теплова енергія що виробляється на котельнях реалізується насамперед для лікарень та житлових будинків, тому кошти для підприємства

надає Житомирська міська рада. Власний капітал зменшився з – 971,1 тис. грн у 2021 р. до -7,5 млн грн у 2022 р., і ще у 2 рази у 2023 р. досягши майже мінус 15 млн грн. При цьому поточні зобов'язання Товариства зросли з 17 млн грн у 2021 р. до 45,2957 млн грн у 2023 р.

Матеріальні затрати містять оборотні фонди підприємства. Їх вартість дуже динамічно змінюється в умовах ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»: з 709 тис грн. у 2021 р. до 22,329 млн грн. у 2023 р. Склад і структура оборотних активів не є сталими. Вони змінюються як за роками, так і протягом року залежно від зміни характеру та особливостей формування запасів і витрат підприємства. Протягом 2021-2023 рр. оборотні активи підприємства зменшились з 14,991 млн. грн. у 2021 р. до 10,4465 млн. грн. у 2023 році, тобто на 30,31 %.

На жаль у 2021 р. найбільша їх частка припадає на дебіторську заборгованість – 96,02 %. Водночас позитивною тенденцією є її зменшення з 14,3941 млн грн у 2021 р. до 4,0605 млн грн у 2023р. Це призвело до зменшення її частки у структурі оборотних активів підприємства з 96,02 до 38,9 % у 2023 р.

У ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир» оборотність набула постійної тенденції до зростання, що свідчить про стабілізацію господарської діяльності. Найкращого рівня звичайно досягли показники 2023 р., зокрема активів – 1,273; оборотних активів – 3,7, запасів – 121,493, коштів в розрахунках (дебіторської заборгованості) – 9,524 (табл. 2.7). Значне місце серед показників займає кредиторська заборгованість (0,211). Рентабельність операційної, звичайної та господарської діяльності мала від'ємне значення протягом нашого періоду дослідження 2021-2023 рр

При різних варіантах використання резервів в умовах ТОВ «Кліар Енерджі Житомир» додаткова загальна потреба в обігових коштах буде знаходитися у межах інтервалу від 27,39 тис. грн. до 4,378,8 млн. грн. Оптимальне вивільнення нефункціональних(непрацюючих) оборотних активів складає 2919,2 тис грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борзенко В.І., Пятак Т.В., Кочеткова Т.І., Троян А.В. Комплексний підхід до оптимізації оборотного капіталу підприємства. URL: *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*, 2020. №(1), С. 59–63. <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2020.1.59>
2. Господарський кодекс України / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Гончар М.М. Центр глобалістики «Стратегія XXI». Реформи енергосектору України та енергетична політика ЄС. Презентація. Єврошкола. Житомир, 08 лютого 2019 р.
4. Енергетична стратегія України на період до 2035 року / Міністерство енергетики та захисту довкілля України. URL: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/doccatalog/list?currDir=50358> (дата звернення 07.11.2023).
5. Енергетичний аудит та менеджмент. URL: <https://saee.gov.ua/uk/business/energy-audit-and-management>
6. Договір про заснування Енергетичного співтовариства від 25.10.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_926#Text (дата звернення: 09.01.2024).
7. Дегтярєва І. Б., Харченко М. О. Стратегія підприємства: конспект лекцій. Суми : Сумський державний університет, 2016. 80 с.
8. Дикань В.Л., Зубенко В.О., Маковоз О.В., Токмакова І.В., Шраменко В.О. *Стратегічне управління* : навч. посібник. Х.: К.: «Центр учбової літератури», 2013. 272 с.
9. Житомир має на 80% відмовитись від газу: для цього планують побудувати 4 ТЕЦ, які використовуватимуть деревину "https://www.zhitomir.info/news_176469.html" HYPERLINK
10. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу: навч. посібн. К.:Знання, 2014.190 с.
11. Івченко А. Глумачний словник української мови. 7-ме видання К.: Державний видавничий дім, 2007, 475 с.
12. Економіка та організація виробництва : підручник / за ред.. В.Г.Герасимчука, А. Е. Розенплентера. К. : знання, 2007. 678 с.

13. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навчальний посібник. Акулов М., Драбаніч А., Євась Т., Жукова О., Помірча О., Цаль І., Юрчишена Л. К.: Центр учбової літератури, 2021. 328 с.

14. Камінська І, Ковальчук Н., Демидович А., Дубровський В. Науково-методичні підходи до аналізу ефективності використання виробничого потенціалу підприємства / Галицький економічний вісник. Т. : ТНТУ, 2020. Том 6. № 67. С. 193–201.

15. Кільницька О.С., Старунська А.В., Афонін О.М. Цінова політика на ринку пального в Україні. *Менеджмент, маркетинг, логістика: тренди та подолання викликів*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів (м. Житомир, 05 грудня 2023 року). Житомир: Вид-во «Поліський національний університет», 2023. С. 69-72.

16. Кільницька О.С, Яремова М.І, Афонін О.М. Енергоменеджмент як напрям соціально-економічної та енергетичної безпеки України. Інфраструктура ринку. 2024. № 78. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/78-202>

17. Кошельок Г.В., Малишко В.С., Малікова І.П. Факторний аналіз ефективності використання оборотних коштів підприємства. Економіка та управління підприємствами. 2018. № 5 (67). URL: http://www.psaе-jrnl.nau.in.ua/journal/5_67_2018_ukr/11.pdf

18. Key Principles of Strategic Human Capital Management. Mitrefinch. 2017. URL: <https://mitrefinch.com/blog/10-key-principles-strategic-human-capital-management/>

19. План діяльності системи енергетичного менеджменту Держенергоефективності на період 2023-2026 років. URL: https://saee.gov.ua/sites/default/files/blocks/SAEE_Plan_SEnM.pdf

20. Пояснювальна записка до проєкту Закону України від 26.12.2014 № 1640 «Про Єдину державну систему моніторингу виробництва, постачання, транспортування, споживання та оплати за паливно-енергетичні ресурси і комунальні послуги» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GH19K00A?an=4>

21. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2010 №243 «Про затвердження Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та

альтернативних видів палива на 2010-2021 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/243-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення 07.11.2023).

22. Скидан О., Кільницька О., Яремова М., Старунська А. Регулювання цін на паливно-енергетичні ресурси як напрям зміцнення соціально-економічної та енергетичної безпеки України. *Сталий розвиток економіки*. 2023. (2(47)). С. 216-225. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2023-47-31>

23. Структура сукупних витрат. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/gdvdlg/ssv/arh_ssv_u.htm

24. Роганова Г. О., Кравченко І. В. Прогнозування забезпеченості оборотним капіталом підприємства. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7670> (дата звернення: 25.04.2024). DOI: [10.32702/2307-2105-2020.2.79](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.2.79)

Додаток А.

Продуктивність праці персоналу ТОВ «Кліар Енерджі-Житомир»

Показник	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., +/-
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	20,0	13150,8	13150,8
Середньорічна чисельність працівників, осіб	1	4	3
Продуктивність праці, тис. грн./особу	20	3287,7	3287,7
Витрати на оплату праці з відрахуваннями на соціальні заходи, тис. грн.	152,1	703,0	703,0
Продуктивність праці за фондом оплати праці з відрахуваннями, грн.	0,13	18,71	18,71
Фондоозброєність, тис. грн./особу	1037	5330,275	5330,275
Адміністративні витрати, тис. грн.	0	3,6	3,6
Питома вага адміністративних витрат в загальній сумі оперативних витрат, %	0	0,04	0,04
Чисельність керівників та спеціалістів	1	3	2
Адміністративні витрати на одного кадрового працівника, тис. грн./особу	0	1,2	1,2
Питома вага керівників та спеціалістів в загальній чисельності працюючих, %	100,0	100,0	0
Валовий прибуток, тис. грн.	20	2523,2	13150,8
Рівень рентабельності, %	0	23,74	4
Чистий прибуток (+), збиток (-), тис. грн.	-956,4	-6551,7	5575,3

Джерело: розраховано за даними річних звітів та первинної звітності підприємства.